



HALTIJAN TURVALLISUUSVASTUUT SÄHKÖ- JA PELASTUSTOIMEN LAITTEISTA

SISÄLLYS

- | | |
|---|--|
| 1 YLEISTÄ | 6 HALTIJAN VASTUU PELASTUSTOIMEN LAITTEISTA |
| 2 SÄHKÖLAITTEISTON HALTIJA | 7 RÄJÄHDYSVAARALLISIIN TILOIHIN LIITTYVÄT VASTUUT |
| 3 SÄHKÖLAITTEISTON HALTIJAN VASTUU | 8 SÄHKÖLAITTEISTOON KOHDISTUVAT KUNNOSSAPITOTARKASTUKSET |
| 4 SÄHKÖTURVALLISUUSLAIN ASETTAMAT VELVOITTEET SÄHKÖLAITTEISTON HALTIJALLE | 9 AIHETTA KÄSITTELEVIÄ SÄHKÖTIETO RY:N JULKAISUJA |
| 5 HALTIJAN VASTUU KÄYTTÖÖITÄ TEKEVÄSTÄ HENKILÖSTÖSTÄ | |

1 YLEISTÄ

Tässä kortissa esitetään velvoitteet ja vastuut, jotka koskevat sähkölaitteiston haltijaa sähköturvallisuuslainsäädännön perusteella.

- Näihin velvoitteisiin ja vastuisiin liittyviä säännöksiä ovat
- Sähköturvallisuuslaki (410/1996, 634/1999, 893/2001, 913/2002, 220/2004, 1465/2007)
 - Sähköturvallisuusasetus (498/1996, 323/2004)
 - Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (KTMP) sähköalan töistä (516/1996, 1194/1999, 28/2003, 1253/2003, 693/2005)
 - KTMP sähkölaitteistojen käyttöönotosta ja käytöstä (517/1996, 30/2003, 335/2004)
 - KTMP sähkölaitteistojen turvallisuudesta (1193/1999)
 - Valtioneuvoston asetus sähkölaitteiden ja -laitteistojen sähkömagneettisesta yhteensopivuudesta (EMC-asetus) (1466/2007)
 - TUKES-ohjeet ja lomakkeet:
 - Ilmoitukset sähkölaitteistojen käytön johtajista, laitteistoista ja haltijan tiedoista sähkölaitteistorekisteriin (SL2A)
 - Ilmoitukset sähkölaitteistotarkastuksista (SL2B)
 - Sähkötapaturmailmoitus (SL4)
 - Sähkölaitteistot ja käytön johtajat (S4-2004)
 - Sähkölaitteistojen turvallisuutta ja sähkötyöturvallisuutta koskevat standardit (S10-2007, uusitaan vuosittain).

Muita lakeja ja asetuksia, jotka liittyvät myös sähkölaitteistoon:

- KTMP asetus sähköllä toimivien hissien käyttöönotosta ja käytöstä (663/96, 31/2003)
- Asetus räjähdysvaarallisiin ilmaseoksiin tarkoitetuista laitteista ja suojausjärjestelmistä (917/96)

- KTMP räjähdysvaarallisiin ilmaseoksiin tarkoitetuista laitteista ja suojausjärjestelmistä (918/96)
- Valtioneuvoston asetus räjähdyskelpoisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta (Vna 576/2003 + liitteet).

Pelastustoimen laitteita koskevia lakeja sekä ministeriöiden ja keskusvirastojen antamia määräyksiä, ohjeita ja asetuksia:

- Pelastuslaki (468/2003)
- Laki pelastustoimen laitteista (10/2007)
- Sisäministeriön asetus automaattisista sammutuslaitteistoista (SM-1999-967/Tu33)
- Sisäministeriön asetus rakennusten poistumisreittien merkitsemisestä ja valaisemisesta (SMa 805/2005)
- Paloilmoittimen hankinta, asennus, käyttöönotto, huolto ja tarkastus (sarja A:60 21.7.1999, kumottu, mutta ohjeellisenä voimassa)
- Paloilmoittimen tekniset ominaisuudet ja sijoitus (sarja A:59, 18.6.1999, kumottu, mutta ohjeellisenä voimassa).

2 SÄHKÖLAITTEISTON HALTIJA

Sähkölaitteiston haltijaa ei määritellä sähköturvallisuuslaissa. Käsitteenä sähkölaitteiston haltija ei ole yksiselitteinen. Vallitseva ja vakiintunut käsitys on sähköalalla, että asennustyön aikana työtä suorittava urakoitsija on sähkölaitteiston haltija siihen saakka, kunnes luovuttaa työn tilaajalle. Turvatekniikan keskus (TUKES) on ottanut kantaa sähkölaitteiston haltijaan ohjeessaan S4-2004, joka koskee sähkölaitteistoja ja niiden määräaikaistarkastusten teettämismenettelyä sekä tarkastuksista ja käytön johtajista tehtäviä rekisteri-ilmoituksia. Haltijan tulee huolehtia sähkölaitteiston määräaikaistarkastuksista sähköturvallisuuslain (410/96, 634/99, 893/01, 913/02, 220/04, 1465/2007) 20 §:n mukaan.

TUKES-ohjeen S4 mukaan vuokrasuhteissa määräaikaistarkastuksen teettämismvelvollisuus on yleensä sillä, joka vastaa yleensäkin kiinteistön tai rakennuksen pitkäaikaisesta kunnossapidosta, ellei toisin ole nimenomaisesti sovittu. Näin ollen monissa tapauksissa teettämismvelvollisuus kohdistuu rakennuksen omistajaan. Lisäksi on huomattava, että sähkölaitteisto on määritelmänsä mukaan toiminnallinen kokonaisuus. Tästä syystä usean vuokralaisen tapauksessakin koko rakennuksen sähkölaitteistoa on yleensä tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena eikä jaettuna erillisiin osiin määräaikaistarkastusvelvoitteen suhteen. Tällainen kohde voi olla esim. kauppakeskus, toimistorakennus tai pienteollisuustalo.

On myös huomattava, että samaan toiminnalliseen sähkölaitteistokokonaisuuteen saattaa eräissä tapauksissa kuulua usean haltijan sähkölaitteistoja. Omistaja voi olla haltija rakennuksen sähkönjakeluverkolle, ja vuokralainen siihen liitettylle sähkölaitteistolle, joka voi muodostua esim. sähköasennuksista ja tuotantokoneista. Tällöin määräaikaistarkastusvelvoite voi kohdentua kumpaankin osapuoleen. Vuokralainen voi olla vastuussa määräaikaistarkastuksen teettämisestä esim. silloin, kun teollisuus- tai liikeyritys on vuokrannut koko kiinteistön pitkäaikaisesti toimintaansa varten. Tällöin vuokralaiselle kuuluvasta kiinteistön kunnossapitovastuusta on yleensä sopimuksissa erikseen mainittu.

3 SÄHKÖLAITTEISTON HALTIJAN VASTUU

Sähkölaitteita ja -laitteistoja on huollettava ja käytettävä niin, että

- niistä ei aiheudu vaaraa kenenkään hengelle, terveydelle tai omaisuudelle
- niistä ei sähköisesti tai sähkömagneettisesti aiheudu kohtuutonta häiriötä
- niiden toiminta ei häiriinny helposti sähköisesti tai sähkömagneettisesti.

Sähköturvallisuuslaki (410/96, 634/99, 893/01, 913/02, 220/04,1465/2007) 5 §.

Sähkölaitteistojen korjaus-, huolto- ja käyttötöitä saa tehdä seuraavilla edellytyksillä:

- Töitä johtamaan nimetään luonnollinen henkilö, jolla on riittävä kelpoisuus (käytön johtaja).
- Itsenäisesti töitä suorittavilla ja valvovilla luonnollisilla henkilöillä on riittävä kelpoisuus tai muuten riittävä ammattitaito (sähköammattilaiset, opastetut henkilöt, sähköturvallisuustoimien valvojat, käytöstä vastaavat).
- Käytössä on käyttötöiden tekemisen kannalta tarpeelliset tilat ja työvälineet sekä sähköturvallisuutta koskevat säännökset ja määräykset. Sähköturvallisuuslaki ((410/96, 634/99, 893/01, 913/02, 220/04,1465/2007) 8 §.

Sähkölaitteiston haltijan on säilytettävä kiinteää asennusta koskevat asiakirjat sähköturvallisuusviranomaisen saatavilla tarkastusta varten niin kauan kuin asennus on käytössä. Valtioneuvoston asetus sähkölaitteiden ja -laitteistojen sähkömagneettisesta yhteensopivuudesta (EMC-asetus) (1466/2007, liite 1, kohta 2).

4 SÄHKÖTURVALLISUUSLAIN ASETTAMAT VELVOITTEET SÄHKÖLAITTEISTON HALTIJALLE

Sähköturvallisuuslaissa on runsaasti velvoitteita sähkölaitteiston haltijalle.

Näitä ovat mm. seuraavat vaatimukset:

1. Sähkölaitteistoa ja -laitteita on huollettava ja käytettävä niin, että niistä ei aiheudu hengen, terveyden tai omaisuuden vaaraa (sähköturvallisuuslaki 5 §).
2. Sähkölaitteistoille on säännösten määräämissä tapauksissa nimettävä käytön johtaja (sähköturvallisuuslaki 8 §, KTMp sähköalan töistä 516/96, 1194/99, 28/2003,1253/2003, 693/2005 2 §).
3. Käyttöön otetusta sähkölaitteistosta on tehtävä ilmoitus TUKESille tai jakeluverkon haltijalle (sähköturvallisuuslaki 19 §).
4. Sähkölaitteistolle on tehtävä määräaikaistarkastuksia (sähköturvallisuuslaki 20 §, KTMp 517/1996, 30/2003, 335/2004 12 §).
5. On huolehdittava sähkölaitteiston kunnan ja turvallisuuden tarkkailusta sekä puutteiden ja vikojen poistamisesta riittävän nopeasti (sähköturvallisuuslaki 29 §, KTMp 517/1996, 30/2003, 335/2004 10 §).
6. Sähkölaitteistolle on laadittava ennalta sähköturvallisuuden ylläpitävä kunnossapito-ohjelma (sähköturvallisuuslaki 21 § ja 29 §, KTMp 517/1996, 30/2003, 335/2004 11 §).
7. Sähkölaitteistosta on oltava sen käyttöä ja huoltoa varten riittävät dokumentit (KTMp 1193/1996).
8. On ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin vaaran poistamiseksi, mikäli sellaista ilmenee (sähköturvallisuuslaki 29 §).
9. Henkilöstöllä tulee olla hoidon ja kunnossapidon kannalta tarpeelliset työvälineet (sähköturvallisuuslaki 8 §).
10. Käytön johtajalle on annettava riittävät mahdollisuudet johtaa ja valvoa käyttötöitä (KTMp 516/1996, 1194/99, 28/2003,1253/2003, 693/2005 4 §).

5 HALTIJAN VASTUU KÄYTTÖTÖITÄ TEKEVÄSTÄ HENKILÖSTÖSTÄ

Sähkölaitteiston haltijan on nimettävä käyttötöitä varten käytön johtaja suurjännitelaitteistoille eli yli 1000 V:n laitteistoille ja sellaisille pienjännitelaitteistoille, joiden liittymisteho on yli 1600 kVA (sähköturvallisuuslaki 8 §, KTMp 516/2996, 1194/1999, 28/2003, 1253/2003, 693/2005 2 §.).

Käyttötöitä saavat tehdä vain sähköalalla riittävän ammattitaitoiset tai opastetut henkilöt (sähköturvallisuuslaki 8 §).

Käyttötyöllä tarkoitetaan sähkölaitteiston käyttötoimenpiteitä, niihin verrattavia korjaus- ja huoltotöitä sekä sähkölaitteistoon kohdistuvia tarkastustoimenpiteitä (KTMp 516/1996, 1194/1999, 28/2003, 1253/2003, 693/2005 1 §).

Kaikkien sähkölaitteistoon kohdistuvien muutostöiden on oltava käytön johtajan tiedossa.

Käytön johtaja

Käytön johtajan on huolehdittava siitä, että

- sähkölaitteiston käytössä ja huollossa noudatetaan sähköturvallisuuslakia sekä sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä

- käyttötöitä tekevät henkilöt ovat ammattitaitoisia ja riittävästi opastettu tehtäviinsä (sähköturvallisuuslaki 8 § ja KTMp 516/1996, 1194/1999, 28/2003, 1253/2003, 693/2005 5 §).

Käytöstä vastaava henkilö

Haltija tai käytön johtaja vastaa käytöstä vastaavan henkilön nimeämisestä tai hänen tehtäviensä jaosta.

Sähköturvallisuusstandardi SFS 6002 määrittelee sähkölaitteiston käytöstä vastaavan henkilön. Hän on henkilö, joka on nimetty suoraan hoitamaan sähkölaitteistoa. Hänen tehtäviään voidaan tarvittaessa siirtää toisille. (SFS 6002/3.2.2)

Silloin kun käytöstä vastaavaa henkilöä ei erikseen nimetä, hänen tehtävistään voidaan sopia kirjallisesti esimerkiksi liitteenä olevan lomakkeen avulla.

Käyttötöitä tekevä ammattitaitoinen henkilö

Käytön johtaja tai haltija vastaa siitä, että sähköammattilaista vaativia käyttötehtäviä tekevät riittävän ammattitaitoiset henkilöt (sähköturvallisuuslaki 8 §, KTMp 516/1996, 1194/1999, 28/2003, 1253/2003, 693/2005 5 §).

Standardin SFS 6002 mukaan ammattitaitoinen on henkilö, jolla on soveltuva koulutus ja kokemus, jonka perusteella hän kykenee välttämään sähkö aiheuttamat vaarat. Hän täyttää itsenäiseen työhön kykenevälle sähköalan ammattihenkilölle asetetut muodolliset vaatimukset (KTMp 516/1996 11 §).

Opastettu henkilö

Käytön johtaja tai haltija vastaa siitä, että käyttötöitä tekevät asianmukaisesti opastetut henkilöt (sähköturvallisuuslaki 8 §, KTMp 516/1996, 1194/1999, 28/2003, 1253/2003, 693/2005 5 §). Standardin SFS 6002 mukaan opastetulla henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka ammattitaitoiset henkilöt ovat opastaneet siten, että hän kykenee välttämään sähkö aiheuttamat vaarat.

6 HALTIJAN VASTUU PELASTUSTOIMEN LAITTEISTA

Sähkölaitteiston haltija vastaa myös erilaisten kiinteistön pelastustoimen laitteiden olemassaolosta, jos sellaisia edellytetään. Vaikka alun perin ei olisi vaadittukaan, tällaisia vaatimuksia saattaa ilmetä, jos esim. tilojen käyttötarkoitus muuttuu sellaiseksi, että turvajärjestelmiä (esim. poistumisvalaistus) edellytetään. Haltijan on myös huolehdittava järjestelmien toimintakunnosta ja vaadittavista kunnossapito-ohjelmista ja niiden toteuttamisesta. Kunnossapito-ohjelmaa vaativia ovat mm. poistumisreitien merkitsemiseen ja valaisemiseen, palonilmaisuuun sekä sammutukseen ja savunpoistoon liittyvät järjestelmät. Haltija voi siirtää näiden tehtävien huolehtimisen sopimuksella esim. käytön johtajalle.

Näiden järjestelmien osalta lisätietoa saa luvussa 1 mainituista laeista, asetuksista, määräyksistä ja ohjeista sekä standardeista.

7 RÄJÄHDYSVAARALLISIIN TILOIHIN LIITTYVÄT VASTUUT

Toiminnan harjoittajan eli työnantajan on ryhdyttävä toimiin räjähdyskelpoisten ilmaseosten aiheuttamien vaarojen ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi, työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelemiseksi sekä yleisen turvallisuuden ylläpitämiseksi ja henkilö- ja omaisuusvahinkojen estämiseksi. Työnantajan on luokiteltava räjähdysvaaralliset tilat ja varmistettava, että niissä noudatetaan vähimmäisvaatimuksia ja huolehdittava siitä, että selvitysten ja arviointien perusteella laaditaan räjähdysuojausasiakirja ja että se pidetään ajan tasalla (VNa 576/2003). Räjähdysuojausasiakirja on tehtävä myös vanhoihin, käytössä oleviin räjähdysvaarallisiin tiloihin. Esimerkiksi sähköitä tilattaessa räjähdysvaarallisiin tiloihin tulee tilaluokitukset olla tehtyinä, jotta voidaan valita oikeat suojausluokat omaavat sähköasennustarvikkeet.

8 SÄHKÖLAITTEISTOON KOHDISTUVAT KUNNOSSAPITOTARKASTUKSET

Sähkölaitteiston haltija voi teettää SFS 6000 -pienjänniteasennusstandardin mukaisen kunnossapitotarkastuksen laitteistolle tai sen osalle määrävällein. Kunnossapitotarkastus on vapaaehtoinen, kunhan laitteistosta on pidetty huolta säännöllisen kunnossapidon keinoin.

SFS 6000 -standardi määrittelee kunnossapitotarkastuksen väliksi 4–10 vuotta. Tämä aika voi olla jopa lyhyempikin esim. julkisten tilojen, työpaikkojen, rakennustyömaiden ja turvajärjestelmien osalta. Kunnossapitotarkastuksen tekee aina sähköalan ammattilainen ja siitä tulee laatia asianmukainen pöytäkirja (SFS 6000-6).

Säännöllisellä tarkastuksella ja korjaamalla tarkastuksissa löytyneet puutteet laitteiston haltija voi osoittaa laitteistosta pidetyn huolta. Kunnossapitotarkastuksien merkitys korostuu laitteistoluokissa, joissa muutoin ei edellytetä valtuutettujen tarkastajien tai tarkastuslaitosten suorittamia pakollisia määräaikaistarkastuksia.

9 AIHETTA KÄSITTELEVIÄ SÄHKÖTIETORY:N JULKAISUJA

- ST-ohjeisto 1. Paloilmoittimen suunnittelu- ja asennusohje
- ST-ohjeisto 10. Sähköisen talotekniikan ylläpito-ohjeet. Asuintalon huoltokirja
- ST-ohjeisto 12. Käytönjohtajan tarkastuslista
- ST-ohjeisto 14. Sähköisen talotekniikan ylläpito-ohjeet. Toimitilakiinteistön huoltokirja
- ST 51.80. Räjähdysvaarallisten tilojen tunnistaminen ja sähkölaitteistojen tarkastukset sairaala- ja terveydenhoitotiloissa
- ST 51.81. Räjähdysvaarallisten tilojen tunnistaminen ja sähkölaitteistojen tarkastukset polttoaineen jakeluasemilla
- ST 51.82. Räjähdysvaarallisten tilojen tunnistaminen ja sähkölaitteistojen tarkastukset puutyötiloissa
- ST 95.55. Velvoittavat määräaikaistarkastukset
- ST 95.58. Sopimus sähkölaitteiston käytön johtamisesta. Kunnossapitosopimus

- ST 95.63. Hissin huoltosopimuksen laadinta
- ST 96.48. Poistumisvalaistusjärjestelmän huolto ja kunnossapito
- ST 96.49. Poistumisvalaistusjärjestelmän kunnossapito-ohjelma
- ST 96.50. Poistumisvalaistusjärjestelmän huoltopäiväkirja
- ST 97.01. Asuinrakennusten sähköasennusten kunnossapitotarkastus. Suoritusohje
- ST 98.54.1. Paloilmoittimen kunnossapito-ohjelma. Yleisohje
- ST 98.54.2. Paloilmoittimen kunnossapito-ohjelma. Perustiedot
- ST 98.54.3. Paloilmoittimen kunnossapito-ohjelma. Työvaiheet
- ST-käsikirja 36. Poistumisvalaistus.

Käytöstä vastaavan henkilön tehtävät

Malli

Käytöstä vastaava	Käytön johtaja	Isännöitsijä	Huoltomies	Muu/kuka
1) estää maallikoiden pääsyn paikkoihin, joissa on sähköstä johtuva vaara (SFS 6002/4.3)				
2) huolehtii tilojen lukitsemisesta ja niiden valvonnan menettelyistä (SFS 6002/4.3)				
3) ottaa vastaan tiedot sähkölaiteistoon kohdistuvista töistä (SFS 6002/4.4)				
4) ottaa vastaan ilmoituksen, kun käyttöimenpide tai toiminnan tarkistus on sähkölaiteistossa tehty (SFS 6002/5.1)				
5) varmistaa , että työstä vastaava saa täsmälliset ja yksityiskohtaiset ohjeet ennen kuin työt aloitetaan ja työn päättyessä (SFS 6002/6.1)				
6) antaa luvan työn aloittamisesta sähköturvallisuustoimien valvojalle tai muulle ilmoitetulle henkilölle (SFS 6002/6.2)				
7) ottaa vastaan ilmoituksen töiden valmistumisesta sähköturvallisuustoimien valvojalta tai muulta ilmoitetulta henkilöltä (SFS 6002/6.2.7)				
8) ottaa vastaan tiedot jännitetöiden aloittamisesta, keskeyttämisestä ja lopettamisesta (SFS 6002/6.3.8)				

Päivitys: Juha Kauppila, Sähköinfo Oy